

Összefoglaló a „Fenntartható Fejlődés” című tanulmányról

2012. november 21., Fenntarthatósági Csúcs, Larus Rendezvényközpont

Ma egy hiánypótló rendezvény került megrendezésre Budapesten, hiszen Gyulai Iván új tanulmányának komoly és kellően hosszú megvitatására eddig sajnos széles körben még nem került sor. Aki olvasta már, az tudja, mennyire fajsúlyos műről van szó, aki pedig még nem, az jobb ha minél előbb bepótolja. Ugyanis úgy vitázni és beszélgetni mai világunk problémáiról, hogy nem olvastuk ezt a tanulmányt, badarság volna...

Erről a vitanapról készítettem az alábbi jegyzetet, bízva abban, hogy így még több emberhez jut el a könyv és figyelmesen el is olvassák azt.

[A „Fenntartható Fejlődés” c. tanulmány PDF formátumban letölthető](#)

[A „Fenntartható Fejlődés” c. tanulmány DVD film formátumban letölthető](#)

[Az előadás diái letölthető PDF formátumban](#)

[A dokumentum ábrái letölthető formátumban](#)

„A tudásnak és bölcsességnek kéz a kézben kell járniuk a fenntarthatóság érdekében. A bölcsesség a tudás kontrollja, és ha a bölcsesség nem tartja féken a tudást, abból romboló erő lesz. Gyakorlatilag ezt éljük meg a XXI. század elején, ráadásul úgy, hogy még több tudást vetünk latba problémáink kezelésére, pedig ahhoz éppen bölcsességre lenne szükségünk.”

A tanulmány 12 fejezetéből áll, ebből ma a következő 5 került terítékre: A fenntarthatatlanság okai; Az ENSZ és az EU Fenntartható Fejlődés politikája; a Szektorok és a fenntartható fejlődés; a Fenntartható termelés és fogyasztás; és a Fenntartható életmód.

Az egyes-fejezetekhez korreferátumot tartottak: Vida Gábor akadémikus, prof. Kerekes Sándor, prof. Faragó Tibor egyetemi tanárok és Farkas István a MTVSZ elnöke.

Hartay Mihály köszöntője után **Dr. Schuchtár Endre** Az ember tragédiájának XV. színéből egy idézetével indította útjára a vitanapot:

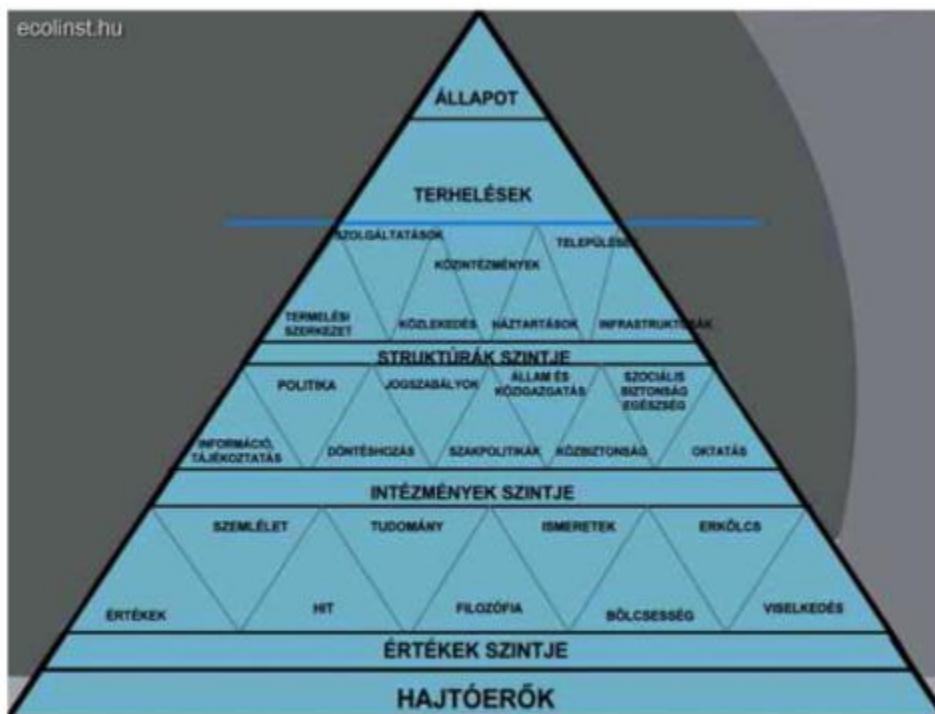
„Megy-é előbbre majdan fajzatom,
Nemesbedvén, hogy trónodhoz közelgjen,
Vagy, mint malomnak barma, holtra fárad,
S a körből, melyben jár, nem bír kitörni?”

I. A fenntarthatatlanság okai

A **DPSIR modell** a fenntarthatatlanság ok-okozati jéghegy modellje, amely a hajtóerők összefüggéseit mutatja be:

3. ábra: A DPSIR modell; vagyis a környezeti indikátorok rendszere

10. ábra: A környezeti terheléseket meghatározó hajtóerők rendszere

Kiemelés a Fenntartható Fejlődés c. tanulmányból:

„A környezet változását okozó terhelések az ember termelői-, szolgáltatói-, és fogyasztói- tevékenységéből származnak, amely elválaszthatatlan attól az épített környezettől, amelyet az ember védőburokként vont maga köré. Ez az épített környezet egyrészt a településeket, másrészt az ezeket összekötő, és ellátó infrastruktúrákat foglalja magába. A **hajtóerők**nek ez a szintje a strukturális szint, amely tehát közvetlen kapcsolatban van a környezetet érő terhelésekkel.

A **strukturális szint** nem véletlenül alakul ki. Az embernek szinte minden tevékenységét bonyolult szabályok határozzák meg, amelyek jogi formát öltenek. Az építési-, a településrendezési-, fejlesztési-, a termelési-, a szolgáltatói-, a fogyasztói

tevékenységek mind, mind szabályozottak. A társadalomra vonatkozó szabályokat létre kell hozni, ismerté kell tenni, és végre is kell hajtani. Ezért itt foglal helyet az oktatás, és igazgatás is, illetve minden olyan dolog, amely a társadalom és gazdaság ügyeit intézi. Tág értelemben ezt a szintet intézményrendszernek nevezzük. Az intézményrendszer tehát közvetlen kapcsolatban van a strukturális szinttel, és közvetetten a terhelésekkel.

Az **intézményi szint** is szigorúan meghatározott, hiszen az intézményes szabályok megalkotásában érvényesülnek a társadalom által vallott értékek, a szemlélet, amivel a világ dolgait megítéljük, az ezekre felépülő tudásunk, azok az elképzeléseink, amelyek alapján egy demokráciában a különböző érdekeket a politikai pártok megjelenítik. Ezt a szintet az értékek szintjének nevezzük, amely közvetlen kapcsolatban van az intézményrendszerrel, és közvetetten meghatározza a strukturális szintet, és azon keresztül a környezeti változásokat.

Az ok-okozati piramis természetesen nem egyirányúan, és nem lineárisan működik. A felépítmény bármely eleme kapcsolatban áll egy másik elemmel, a kapcsolatok közvetlenek és közvetettek és változó tartalmúak és tartamúak. Az egyik leginkább értelmezhető kapcsolat az okozat visszahatása az okokra, amely szerint a létező struktúrák, és intézmények visszahatnak az értékek szintjére. Az ok-okozat kölcsönössége ad táptalajt annak, hogy általában, pontosan fordítva látjuk az alap és felépítmény kapcsolatát...

Ahogy a felépítménynek bonyolult szerkezete van, maga az alap, az értékek szintje is bonyolult szerkezettel rendelkezik. Az értékeket sokan, sokféle módon értelmezik. Megpróbáltuk összerendezni ezt a sokféleséget, és bemutatni a különféle értékeket, amelyeket ez emberiség egyetemes értékeinek tekinthetünk, vagyis olyanoknak, amelyeket elvileg senki sem vitat."

Az értékek közt mindig fontossági sort állítunk fel, s ebben befolyásol minket szocializációnk, miszerint tudjuk, hogy mely értékeket illik előre helyezni. Egy **KSH kutatás** szerint ([ld. Jövőkereső](#)) a megkérdezettek az egészséget tették az első helyre, majd második a családi kapcsolat. A társadalom egészségügyi állapotát nézve ez legfeljebb kívánság lehetne, hiszen, ha ez tényleg ennyire fontos az embereknek, akkor mindent megtennének egészségük megőrzése érdekében. Bár az is lehet, hogy egy beteg társadalom tudja legjobban, hogy az egészség sokat ér. Ha viszont mások értékítéletéről kérdezzük, akkor biztosan az **anyagi értékek, az anyagi jólét** kerül az első helyre. Ez jobban tükrözi a valóságot, hiszen ennek érdekében áldozzuk fel egészségünket, emberi kapcsolatainkat, és természeti környezetünket is...

„A fenntarthatatlanság okát tehát abban találjuk meg, hogy a jól-léti értékek kiegyensúlyozatlanok.” Korunk jellemzője, az anyagi jólét elsőbbsége. Az értékek között kivastagított betűkkel kerültek megjelölésre az anyagi jóléthez tartozó értékek.

Értékek:

- **Jövedelem (pénz)**
- **Magas életszínvonal (anyagi jólét)**
- **Élvezetes élet (élmények, kényelem, élvezetek)**
- Egészség (testi, lelki, szellemi, érzelmi)
- A környezet jó minősége (egészséges, ép, gazdag természetes környezet)
- **Biztonság (személyes, haza biztonsága, béke)**
- A szépség világa (művészetek, kultúra)
- Tudás, műveltség, bölcsesség
- Munka, kiteljesedés a munkában, a munka öröme
- Erényes erkölcsi normák szerinti élet (tisztesség, becsület, mértékletesség, nagylelkűség)
- **Önbecsülés, identitás tudat**
- **Autonómia (nagyjából úgy élni, ahogyan szeretek)**
- Értelmes, teljes, célba ért élet
- Család, családi kapcsolatok fontossága, családi biztonság
- Igazi barátság, emberi kapcsolatok fontossága
- A másik ember méltóságának tisztelete
- Az élet tisztelete
- Másoknak való segítségnyújtás, gondoskodás, együttműködés
- A környezetről, természetről való gondoskodás
- Igazságosság, egyenlő bánásmód a másik emberrel
- Szolidaritás a rászorulókkal, nélkülözőkkel
- Bizalom a másik emberben
- Bizalom a társadalmi, közéleti intézményekben

- Vallásosság, hit

„Ennek értelmében világossá válik, hogy miért épülnek le a közösség, a család intézményei, miért rendül meg a bizalom másokban, miért gyengül a morál, és miért hanyagoljuk el környezeti értékeinket..”

Az anyagi jólét és a ráépülő intézményrendszer a következő folyamat szerint alakítja a társadalmat: Az emberek legtöbbször az anyagi javak megszerzésére törekszik szükségletein felül is, melyhez pénzre van szüksége, amelyet munkával, vagy pénzzel lehet megkeresni. Ha munkával keressük, akkor dolgozni kell, ha pénzzel, akkor befektetni. Ezekhez fogyasztásra van szükség, a beruházáshoz hitel kell, a hitelhez bank kell és befektető. Ha hitel van, adósság is van, s hogy az adósságot vissza lehessen fizetni növekedni kell. A növekedéshez többet kell termelni és fogyasztani, melyhez több természeti erőforrás bevonása szükséges. A több természeti erőforrás felhasználása újabb környezeti problémákhoz vezet.

PéNZ és fenntarthatóság

„A pénz alapvető eszköze a társadalmi munkamegosztásnak, nélkülözhetetlen a gyors árucseré lebonyolításához. Ugyanakkor a pénz, mint fizikai valóság tartósabb az áruknál, hiszen minden áru romlandó. A technikai csodák hamar elavulnak, a ruhák kimennek a divatból, a fémek korrodálódnak, az étel megromlik, ismereteink is elavulnak, stb.

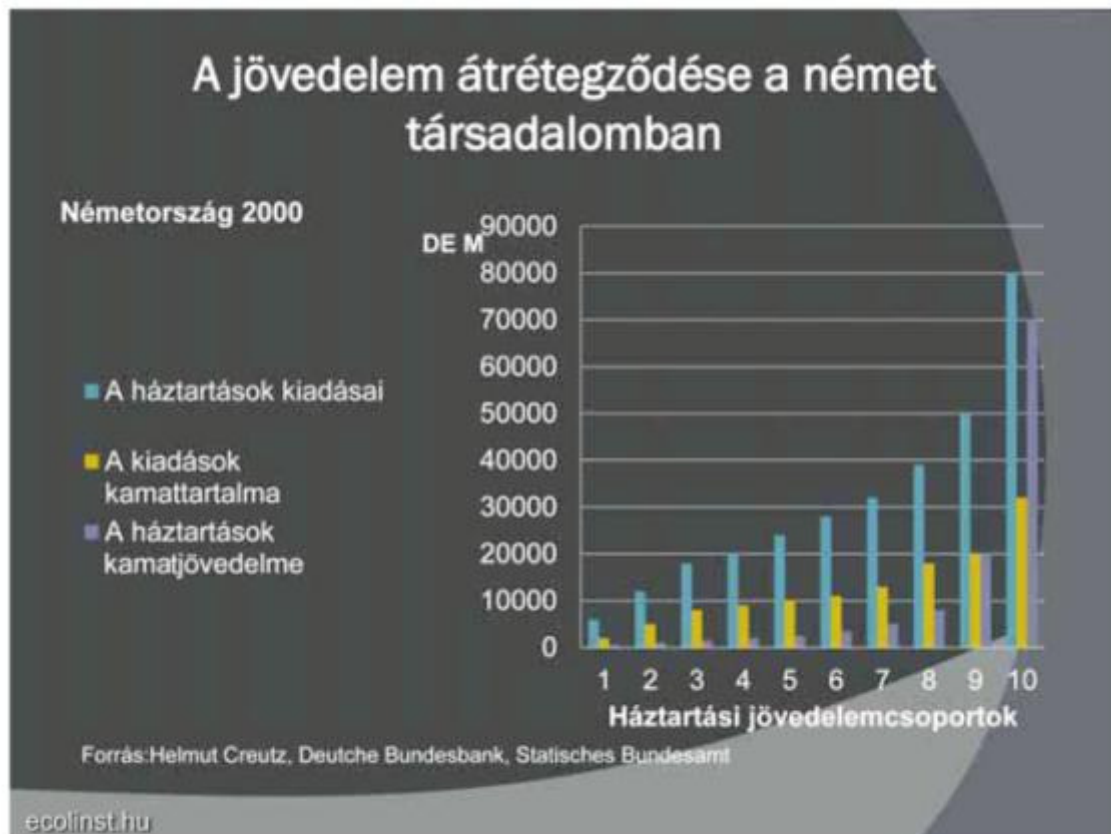
[Proudhon](#) (francia nemzetgazdász, társadalomkritikus) még az 1800-as években felfigyelt erre és megállapította, hogy a pénztulajdonos fölénybe van az árutulajdonossal szemben..”

(részlet) A pénz különleges természete miatt a pénztulajdonos extra juttatást követelhet, hogy a pénzét használatra odaadja. Így alakult ki a kamat... A kamat tehát lehetőséget ad a pénztulajdonosnak, hogy időről időre manipulálja a piacot, és kikényszerítse a magasabb jutalékokat... Ám a kamatos kamat intézményrendszere másféle módon is elkerülhetetlenné teszi a válságok kialakulását. Kamatos-kamat a pénzvagyonyok exponenciális növekedését hívja életre, csak hogy ezeknek a pénzvagyonyoknak a növekedésével sem a gazdaság teljesítményének növekedése, sem pedig a természet eltartó-képessége nem tud egyensúlyt tartani.

„Döbbenetes példaként szemlélteti ezt az aránytalanságot a **József-fillér** példája. Amennyiben Szent József egyetlen fillért (német márka század része) Jézus születésekor 5%-os kamatra betett volna a bankban, akkor 1990-ben, a német újraegyesítés évében a keletkezett pénzvagyonyból 134 milliárd aranyból lévő Földet (bolygót) vásárolhatott volna (2010-ben ez már 144 milliárd lett volna). A pénzvagyony exponenciális növekedésének azonban látható módon nincs fedezete, nem hogy 134 milliárd aranyból lévő bolygó nincs, de ez az egy is túlzottan törekeny. Tehát a pénz intézményrendszerében kódolva vannak a válságok, a háborúk és a hiperinflációk, meghatározott, hogy a rendszereket időről időre le kell valamilyen módon nullázni.“

A hitel kamat beépül az árba, így kamatot mindenki fizet. A munkával szerzett jövedelem pedig az tőkeviszonyoknak megfelelően átrétegződik a társadalomban. Jó példa erre az alábbi 2000-es németországi helyzet, miszerint az első 8 jövedelemcsoport kamatkifizetései a 2 felső csoporthoz vándorol...(Helmut Creutz, német közgazdász kutatása):

12. ábra: A kamat jövedelemátrétegző szerepe a német társadalomban

Ez a környezeti problémákra vetítve azt jelenti, hogy a szegények próbálnak többet termelni, több erőforrással, a gazdagok pedig újra befektetnek... - ez fokozza a környezeti terheket, ez hozza létre a problémáspirált.

Gyulai Iván kiemelése [Creutz Pénz-szindróma c. könyvéből](#): „A környezetvédők azt gondolják, hogy az újrahasznosításban és az energiatakarékosságban kell megtalálni a környezeti problémák okát, holott az a pénzben van...”

<http://www.youtube.com/watch?v=cGYixH1BkVA&feature=youtu.be>

A „**pénzteremtés**” mechanizmusát (2%-os tartalékráta), a fogyasztási hitelek labirintusát, a pénzpiaci dominót a tanulmány 29. oldalán lehet részletesen olvasni: [A „Fenntartható Fejlődés” c. tanulmány PDF formátumban letölthető](#)

KORREFERÁTUM a meghívott előadóktól

Vida Gábor akadémikus reakciója – A hétköznapokban nem találkozunk a fenntarthatósággal. Az egyetlen fenntartható dolog, amit ismerek, az a bioszféra... A kiadvány nagyon jól térképezi fel a fenntarthatatlanság okait, viszont az „időelcsúszás” tényezőjét még bele kéne építeni...

Az ökológiai lábnyomot lehet kritizálni, de jobbat még senki nem alkotott: Mathis Wackernagel, William Rees és Thomas Lovejoy idén nyerte el a Blue Planet Prize-t a „lábnyom” megalkotásáért. Ez egy óriási előrelépés, de ezt a számítási technikát is finomhangolni kell. S főleg be kell építeni a gazdasági mutatók mellé, mert a GDP rossz útra terelt minket.

„A pleisztocén és holocén korszak után most egy új kort élünk, az antropocén kort. Akkora hatásunk van a bolygóra, hogy jövőjét/jövönket már mi határozzuk meg. A mohóság és a kapzsiság azonban az ego felé tereli az érdekeket.”

Kultúra – ember-természet viszony mellett nagyon fontos az ember-ember viszony; hisz’ az ember az együttműködés által emelkedett az állatok fölé ([Csányi Vilmos – túlnépesedés miatti egy személyes közösségek rendszere](#)). A családban, kis közösségekben nincs vetélkedés, ezt a békés együttélést, kooperációt kell kiterjeszteni a baráti körre, majd a tágabb ismeretségre is.

Ennél a pontnál felmerült a kérdés, hogy a tudomány mennyire sikeres, mennyire tud hozzájárulni a javuláshoz? Gyulai Iván szerint a tudomány is csak egy kísérlet a megismerhetetlen megismerésére, ezért a hibák kódolva vannak a rendszeren.

„Országok rongya! könyvtár a neved,
De hát hol a könyv mely célhoz vezet?
Hol a nagyobb rész boldogsága? - Ment-e
A könyvek által a világ elébb?
Ment, hogy minél dicsőbbek népei,
Salakjok annál borzasztóbb legyen,
S a rongyos ember bőszült kebele
Dögvészt sohajtson a hír nemzetére.”
(Vörösmarty Mihály – Gondolatok a könyvtárban)

Vajon ment-e előre az emberiség?

A tüneti (okozati) kezelés nem vezet eredményre, csak újabb problémákat szül. Szembe merünk-e nézni az igazi okokkal? Merünk-e őszinte lépéseket tenni?

Vida Gábor itt Einstein gyakorlatát említi: Felvetődött probléma esetén, melynek megoldására csak egy óra áll rendelkezésre, Einstein 55 percet foglalkozna magával a problémával, s 5 percet foglalkozna a megoldással (az emberiség most inkább a fordítottját csinálja).

A kapitalizmus nem tud megoldást kínálni a fenntarthatóságra. Hogyan tudunk ebből kiszabadulni? Az előző rendszer sem hozott megoldást, új, jobb, alternatív utat kell keressünk. Fokozatos (emberközpontú), intézményrendszeri átalakulás lenne a kiút.

Dr. Brezovich László hozzászólása – A pénz értékmérő funkciója: Kamatos kamattal hígul a pénz. Kamat nélkül sem az értéket méri a pénz. Az az igazi érték, az a fenntartható, ami a harmóniát növeli, ami csökkenti, vagy rombolja azt, az fenntarthatatlan.

Schmuck Erzsébet hozzászólása - A közgazdászok minimális ökológiai ismeretekkel, ezzel szemben óriási döntési súllyal rendelkeznek. A közös párbeszédet kéne kiépíteni az ökológusokkal, h létrejöjjön egy platform, ahol a kérdéses eseteket ütköztetni lehet. Alapvetően a szakmák polarizáltsága a probléma.

Kükedi Zsolt hozzászólása - Dennis Meadows (1972.: Növekedés határai) magyarországi látogatása során azt mondta, hogy a fenntartható fejlődést már nem tudjuk megvalósítani, reziliens kisközösségeket kell kialakítani.

Kerekes Sándor professzor hozzászólása - Miért van válság? Miért van fenntarthatatlanság?

Miért hoztunk létre olyan intézményt, ami lehetővé teszi a kamatos kamatot?

Fenntartható fejlődés intézményi, ipari és tudományos meghatározása eltér egymástól. Keveredik a teológia, az ökológia és a közgazdaság... A **szakmák túlspecializációja** létrehozta a mai polarizáltságot. A szakmák közötti „átjárhatóság”, párbeszéd elég nehézkes.

II. Az ENSZ és az EU Fenntartható Fejlődés politikája

Gyulai Iván bevezetője és Faragó Tibor korreferátuma:

2012: RIO+20 - **Mit ígért?**

Fenntartható növekedést, a szegénység csökkenését, a javak igazságosabb elosztását, a környezeti terhek mérséklődését...

Mi teljesült?

40 év alatt megháromszorozódott a világgazdaság, 120 millió ember került ki a napi 1 dolláros szintből, nőttek a jövedelmi szakadékok, tovább nőttek a környezeti terhek. Az ökológiai lábnyom 1961-2007 között 147%-kal nőtt!

Az egy főre eső biokapacitás felére csökkent!

A kudarc oka:

A problémákat önmagukban próbáljuk megoldani!

Nem az okokra, hanem az okozatokra koncentrálnak!

A kapitalista termelési mód társadalmi viszonya

Hasznok maximalizálása

Terhek áthárítása

Munkahatékonyság növelése

↓
Kevesebb dolgozó

↓
Több teher a dolgozóra

↓
Kiegészített munkaerő

Szociális, egészségügyi gondoskodás

↓
Verseny

↓
A negatív externáliákat nem építik be az árakba

Környezeti problémák megoldása

↓
Kisebb bér

↓
Kevesebb adó

↓
Kevesebb járulék

↓
Adókedvezmény

Kevesebb állami bevétel

A világ népei rohannak bele egy fenntarthatatlan folyamatba, de maga a felismerés, hogy a probléma létezik, már ez is eredményként fogható fel. A felismerés már megvan és fejlődik. Az alapvető tudás ott van, ami viszont hiányzik, az a felismerésből adódó érdekek megfeleltetése a fenntarthatósági elveknek. Borzasztó rossz alkuk születnek...

Kultúra: nemzetközi együttműködésnél is országok közötti kultúra határozza meg a viszonyokat. Az említett dokumentumok sora ennek csak egy piciny szelete. Csak önmagukban fontosak, de látni kell, hogy mi minden van mögötte, a világ nemzeteinek együttműködési kultúrája hozta ezeket létre.

Riótól Rióig: Faragó Tibor c. egyetemi tanár, és Láng István az MTA rendes tagja írása:

<http://www.greenfo.hu/hirek/2012/05/19/riotol-rioig-a-kozelgo-csucs-elott>

Emberek megélték már pár rövid sokkot (katasztrófák, háborúk), a kölcsönös függőség közismert, ebből keres mindenki kiutat a saját érdekei mentén. Melyek azok az ébresztő pontok a múltban és a jelenben, amelyek rávilágítanak a kompromisszum nélkülözhetetlenségére?

Fenntartható fejlődés Gyulai Iván féle értelmezése:

Fenntarthatóság: Addig nyújtózkodj, amíg a takaród ér! A fenntarthatóság nem egyenlő a fennmaradóval! A jelenlegi állapot nem maradhat fenn!

Fejlődés: A változó környezethez való alkalmazkodóképességünk folyamatos javítása, jobbá válás.

III. Szektorok és a fenntartható fejlődés, Fenntartható termelés és fogyasztás

Az a gazdaság szerkezet, amely a megújulás mértékén használja környezeti erőforrásait

Termelés: kínálat

Fogyasztás: kereslet

Hogyan lehet elválasztani a gazdasági növekedést a környezet pusztításától?

Ezzel az a probléma, hogy ha mindezt megvalósítanánk, akkor kevesebből többet kéne előállítani.

Relatív szétválás: gyorsabban nő gazdaság teljesítménye, mint az erőforrásfelhasználás

Abszolút szétválás: (ezt kéne elérni) A GDP növekedése mellett az erőforrásfelhasználás abszolút értékben csökken.

23. ábra A gazdasági növekedés feltételezett hatása a környezeti problémák felszámolására

A következő 2 felsorolás a fenntartható termelés és fogyasztás „receptjét” írja le. Ezt kéne kitűznie Mindenkinek a falra és ezt szem előtt tartani minden esetben, minden döntés meghozatalakor. Legyen az egy döntés nemzetgazdasági kérdésben, vagy napi bevásárlásban.

Fenntartható termelés a mai szemléletben:

- Megelőzés
- Környezetkímélő technológiák
- Kockázatelemzés
- Életciklus elemzés (LCA)
- Környezettudatos termékfejlesztés
- Környezetirányítási rendszere (KIR)
- Környezeti jelentések, nyilatkozatok
- Zöld számvitel, környezeti költségek kiszámítása
- Zöld beszerzések

Fenntartható fogyasztás a mai szemléletben:

- Fogyasztói környezeti tudatosság növelése
- Anyagi javak keresletének csökkentése
- Vásárlás helyett szolgáltatások igénybevétele
- Zöld vállalati beszerzés
- Zöld közbeszerzések

- Az árak adjanak jelzést a környezeti teljesítményről

A fent említett szétválásnak (szétkapcsolás - decoupling) a jövőre nézve három forgatókönyvét vizsgálták. „Az első feltételezi, hogy a gazdaságilag fejlett országok nem növelik erőforrás felhasználásukat, míg a többiek utoléri a fejletteket. Ez 2050-re megháromszorozná az erőforrások felhasználását. A második feltételezés, hogy a fejlettek megfelelnek az erőforrás felhasználásukat, míg a fejlődők a fejlettek szintjére növelik. Ez 2050-ig 40%-os felhasználás növekedést jelentene. A harmadik forgatókönyv szerint maradna a 2000-es fogyasztási szint, és mindenki egyformán részesülne az erőforrásokból, így értelemszerűen maradna a jelenlegi erőforrás fogyasztás.”

Vannak azonban olyan „kártételek”, melyeket nem lehet a hatékonyság növelésével mérsékelni. Pl. hiába közlekedünk elektromos autókkal, mert az élőlények tucatjai pusztulnak el az ütközések miatt. „És itt nem az őzikéről, hanem a rovarok milliárdjairól beszélünk!” Emellett az időfaktort is figyelembe kell venni, egy adott terheléscsökkentés időben eltolódva fejti ki hatását... évtizedek, évszázadok kellenek majd a regenerálódáshoz.

„A három felvázolt forgatókönyv egyike sem ad választ a környezeti terhek abszolút szétválására, hiszen a legjobb forgatókönyv esetében is maradna a 2000. évi fogyasztás-terhelési szint, amely már akkor is a környezet tűrőképességének meghaladását jelentette.”

Új csodaszer

„Mai válsággal terhelt világunkban a sokféle válságra – gazdasági, társadalmi és környezeti – közös megoldásként a zöld gazdaságot ajánlják. Most, annyi szép jelszó után, ez a legújabb.

A UNEP meghatározásában a **zöld gazdaság** olyan gazdaság, amely javítja az emberek jólétét, míg jelentősen csökkenti a környezeti kockázatokat és figyelembe veszi a környezet adta szűkösségeket. Egyszerűbben a zöld gazdaság egy alacsony karbontartalmú, erőforrás-hatékony, és szociálisan érzékeny gazdaság. A legtöbb kormány felfogásában a zöld gazdaság egy addicionális gazdaság, amely többnyire az alternatív energiagazdálkodásra korlátozódik, zöld munkahelyeket teremt, és növeli a versenyképességet.

Ugyanakkor ez egy új makrogazdasági modell mentén létrejövő új gazdaságszerkezet, amelynek a lényege a kevesebb anyag és energiafelhasználás, valamint a több információáramlás. Ennek kapcsán a zöld gazdaság a teljes termelési és fogyasztói szerkezet átalakítását jelenti, továbbá, hogy a termelés és fogyasztás minden egysége zárt ciklusba kapcsolódik össze, és olyan mint a természet gazdasága (**kék gazdaság**).”

A csodaszer mellékhatása...

Hiába hatékony egyenként minden eljárás, ha összességében olyan nagy a környezeti teher, hogy az meghaladja a környezet regenerálódó képességét!!!

Három jövőkép (forgatókönyv) rajzolódik ki az emberiség számára:

1. Mindent hagyunk menni a maga útján. Az emberi népesség létszáma tovább növekszik, vele együtt nő a fogyasztás mértéke is.

A következmény, hogy nő a gazdaság, nő a hatékonyság, a hatékonyság ellenére nő az összes környezeti terhelés. Az eltartó-képesség rohamosan csökken, a növekedés nem fenntartható. Belátható időn belül összeomlik a társadalom, szerencsésebb esetben csak az életszínvonal csökken.

2. Erős nemzetközi elkötelezettség mellett minden állam összehangoltan javítja a hatékonyságot, megvalósítja a zöld gazdaság célkitűzéseit. A következmény, hogy lényegesen szelídebben nő a fogyasztás és a környezeti terhelés, esetleg a jelenlegi szinten marad. Mindkét esetben az a probléma, hogy már korábban meghaladtuk a környezeti eltartó-képességet, aminek következtében csökken az eltartó-képesség. Ebben az esetben időt nyerhetünk, de nem lesz megoldás, mert csak az összeomlás ideje tolódik ki.

3. A fogyasztás szintjét visszafogjuk arra a szintre, ami a jelenlegi eltartó-képességnek megfelel. Az ökológiai lábnyom számítása szerint ma fél bolygónyi erőforrást kellene tehermentesíteni. Az eredmény a gazdasági növekedés átmeneti visszaesése, és egy motiváció a hatékonyság növelésére. A növekvő hatékonyság újraindítja a gazdasági növekedést. A gazdaság a hatékonyság bővülésének mértékében növekedhet. A környezet eltartó-képessége regenerálódik, s nő. A növekvő eltartó-képesség és a hatékonyság egymást támogatják, s meghatározzák a gazdasági bővülés mértékét.

Az egyetlen járható út tehát, ha globálisan csökkentjük a jelenlegi fogyasztás/terhelés mértékét, mégpedig az eltartó-képesség feltételezett szintje alá. Ezt minél hamarabb, lehetőleg még ma meg kellene tenni, de a világban végbemenő folyamatokat tekintve ez teljesen irreális. A józan megfontolás azt mondaná, hogy fokozatosan csökkentjük az erőforrás-fogyasztás/terhelés mértékét, pl. húsz éves távlaton. A kérdés persze, hogy van-e erre elegendő időnk, van-e még húsz, akárhány év haladékunk. Ti. ha átléptük az eltartó-képességet, akkor annak csökkenése miatt a kitűzött időben nagyobb mérvű csökkentést kellene végrehajtani, mint az azonnali csökkentési szükség.

Sajnos az is teljesen egyértelmű, hogy a legjobb környezeti tudattal rendelkező nemzet sem lenne képes elszigetelt, helyi lépést tenni, a globalizálódó világban, anélkül, hogy nem büntetné magát gazdaságilag. Legfeljebb szimbolikus, jelzés értékű intézkedések megtételére van lehetőség, olyanokra, mint amelyeket néhány ország alkalmaz is, mint, pl. a termékdíjak, ökológiai adók. Ezek mértéke azonban messze nem elegendő a kívánt változások eléréséhez, illetve szabályozó hatása rendszerint eltérül a rendszer egészében.

IV. Fenntartható életmód

Ez a címszó manapság az energiatakarékosságot, megújuló energiatípusok alkalmazását, a széndioxid kibocsátás csökkentését, a tömegközlekedést, vagy az egészséges táplálkozást jelenti a legtöbb ember számára. Ha ezek valami csoda folytán megvalósulnak, még nem vonzzák magukkal egyértelműen a fenntarthatóságot.

A fenntartható életmód olyan **tudatos** életmód, amely a környezetet **az eltartó-képesség mértékén használja. S ha ez nem teljesül, minden öko-tipp és zöld praktika csak az összeomlás időpontját tolja ki.**

Két feltétele van a helyes mértéknek:

Technikai: hogyan tudom csökkenteni lábnyomomat?

- ismeretek, elérhető technikák, pénz...

Erkölcsei: belátom-e, hogy csökkenteni kell az ökológiai lábnyomom?

- felelősség mások iránt

A fenntarthatóságot nem lehet technikai megközelítéssel szemlélni, hiszen a XIV. Dalai Láma is így írja le a modern társadalom hét halálos bűnét:

Gazdagság munka nélkül

Élvezet lelkiismeret nélkül

Tudás jellem nélkül

Üzlet erkölcs nélkül

Tudomány emberség nélkül

Vallás áldozatvállalás nélkül

Politika elvtelenül

Milyen a fenntartható társadalom?

Nem érdekek, hanem értékek mentén szerveződik

Én helyett mi, együtt

Önzés helyett kölcsönös nagylelkűség

Az együttműködés, mások szolgálata az emberi agy természetes kívánsága

Az érett öntudat felismeri, hogy a valódi szabadság nem az egyén elsőbbsége a közösség felett, hanem éppen annak szolgálata

Az emberi fejlődés útja az önzéstől az együttműködésen át a globális felelősségvállalásig terjed!

Mit tehetek én a fenntarthatóságért?

- egész – egészség.: fizikai, szellemi, lelki, érzelmi test kiegyensúlyozottsága

akkor tudunk harmóniában élni a környezetünkkel, ha magunkkal békében élünk

A VÁLASZ: A belső harmónia megteremtése

Farkas István hozzászólása - Harmónia megteremtése a cél!

Az ember a homeosztázis (testi-lelki egyensúly) állapotára törekszik, ha ez nincs meg egyfajta szorongásban, „magányban” él. [\(Erich Fromm: A szeretet művészete\)](#) Mióta kiűzetett a Paradicsomból elszakadt a természettől ahová nincs visszaút; hiába is próbálna visszafordulni, kerub állja útját lángpallossal. Az ember csak előre mehet, fejlesztve az értelmét és új, emberi összhangot találva a helyett az ember előtti összhang helyett, amely visszahozhatatlanul elveszett. Az ember minden korban és minden kultúrában egy és ugyanazon kérdéssel kerül szembe: Arra kell megoldást találnia, hogy hogyan győzze le az elkülönültséget, hogyan valósítsa meg az egyesülést, hogyan haladjon meg az egyéni életet, és olvadjon egybe a világegyetemmel. 4 féle megoldást alkalmaz az ember, melyek közül csak az egyik jelent igazi gyógyírt:

Orgiasztikus megoldás: Az orgiasztikus, törzsi kultúrákban a közösségi rítusok, révület által lehet az „egyesülést” elérni. Itt jellemző a kis létszám, nincs külső behatás, szégyenérzet. Ellentétben a modern társadalommal, ahol a révületet sokan a szex által igyekeznek elérni, vagy drogok és alkohol segítségével. Itt már a deviancia miatt megjelenik a szégyenérzet.

Csoportosulási megoldás: A konformizmus útján elért egyesülés nem intenzív és nem erőszakos; lagymatag, rutinszerű, és éppen ezért gyakran nem is tudja csillapítani az elkülönültség szorongását. Az alkoholizmus, a kábítószerhasználás, a túlhajtott nemiség és az öngyilkosság elterjedtsége a jelenkori nyugati társadalomban a nyájkonformizmus viszonylagos kudarcának a tünete.

Művészeti megoldás: Itt magában a tárgyban, a műalkotásban összpontosul a megoldási kísérlet, ami szintén nem kielégítő, csak kifejező.

Szeretet megoldás: A másik felé fordulás, az életszeretet nyújthat igazi megoldást a szorongásra! Bővebben itt: [\(Erich Fromm: A szeretet művészete\)](#)

Ide szeretném én beszúrni a nemrég olvasott pár sort Menyhay Imrétől (Gazdálkodás, vállalkozás, etika, 2002., Akadémiai Kiadó):
„Csak a bizalom ébresztgetésén keresztül vezet az út a reménység, a pozitív gondolkodás és a hit felé. A hit nem valamilyen dogmában való hitet, hanem az ember önmagába vetett hitét, önbizalmát, önszervezési képességét, egyszóval az énerőt jelenti.”

Hamarosan a konferencia hangfelvételét is elérhetővé tesszük itt.

[További hasznos írások és oktatóanyagok Gyulai Ivántól](#)

[Oktatófilmek a fenntartható életmódról](#)

Köszönet a lehetőségért a szervezőknek, akik példát mutattak ma az együttműködés területén, mert egy helyszínre, egy rendezvénybe tudták ágyazni a Fenntarthatósági Csúcsot és ezt a vitanapot. Köszönet illeti a Piac és Profit szaklapot és az SZVT Környezetvédelmi és Zöld Gazdaság Szervezési Szakosztályát!

További információk a tanulmánnyal kapcsolatban:

GYULAI IVÁN igazgató

Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány

www.ecolinst.hu

gyulai@ecolinst.hu

Írta: Hankó Gergely

ÖKO-Pack Nonprofit Kft.